

© PATRICK DIELEMAN

MINDER STIKSTOF IN DE BODEM DAN NORMAAL

De overvloedige regenval van de laatste maanden heeft ervoor gezorgd dat er nog weinig stikstof zit in de bovenste bodemlaag onder tarwepercelen. Maar dankzij de zachte winter is het gewas op de vroeg gezaaide percelen al sterk ontwikkeld. Ook daarmee moet je rekening houden bij het fractioneren van de bemesting.

– Jan Bries & Davy Vandervelpen, BDB

Bij de start van dit bemestingsseizoen is het belangrijk om jezelf te informeren over de gewijzigde bemestingsregels in het kader van MAP 5. De nieuwe regels zullen voor focusbedrijven zeker gevolgen hebben voor de periode van bemesting (door de gewijzigde uitrijregeling). Naast strengere (uitrijregeling en fosforbemestingsnormen) en extra maatregelen die een gewijzigde wetgeving meestal met zich meebrengt, is er met MAP 5 toch ook een positieve noot. Met de bedrijfsbenadering legt men meer flexibiliteit en verantwoordelijkheid bij de landbouwer. Dat laat toe om in sommige situaties op perceelsniveau af te wijken van de bemestingsnormen. In deze benadering kan de meerwaarde van een stikstofbemes-

.....
Overdrijf niet met de eerste fractie op percelen met een sterk ontwikkeld graangewas.
.....

tingsadvies op basis van een profielanalyse volledig tot zijn recht komen. Zeer belangrijk hierbij is dat je op rijke percelen een advies onder de bemestingsnorm moet respecteren. Aan de andere kant is het voortaan wettelijk mogelijk om op percelen die niet veel stikstof ter beschikking stellen toch de volledige plantbehoefte in te vullen, ook al is deze hoger dan de bemestingsnorm. Een bemes-

tingsadvies op basis van de N-indexmethode is hierbij de ideale leidraad.

Situatie ten velde

Momenteel zijn er overal in Vlaanderen velden te bespeuren met natte plekken, een duidelijk bewijs van de vele neerslag gedurende de afgelopen weken. Veel wintertarwepercelen zijn momenteel erg drassig. Omdat de winterperiode (en de bijbehorende neerslag) een belangrijke invloed heeft op de nitraatvoorraad is het nuttig even stil te staan bij de hoeveelheid neerslag van de afgelopen winter. De cumulatieve neerslag van de winter 2015-2016 ligt duidelijk boven de mediaan. Dit wil zeggen dat deze winter behoort tot de helft met de nattere win-

ters van de afgelopen 58 jaar. Over de periode 15 november tot 15 februari was alleen de winter van 1965-1966 natter. Vooral de cumulatieve neerslag vanaf half januari maakt deze winter tot een van de natste ooit.

Deze neerslag heeft uiteraard een belangrijke invloed op de nitraatvoorraad van onze percelen en op de verdeling van de nitraatreserve over de verschillende bodemlagen. De globale voorraad bepaalt mee de bemestingsadviezen, en de verdeling over de bodemlagen heeft een effect op de fractionering van de N-bemesting.

Stikstofvoorraad 2016

Dankzij de staalnames uitgevoerd door Bodemkundige Dienst van België (BDB) tot 19 februari hebben we een duidelijk zicht op de actuele nitraatvoorraad van de Belgische wintertarwe percelen. Figuur 1 toont dat de stikstofvoorraden gemiddeld gezien laag zijn, en dat ze zich zeker op een lager niveau bevinden dan in het voorjaar van 2015. De hoeveelheid nitraat in de laag 0-30 cm is uitzonderlijk laag, en dit bij alle voordeelt. De middelste bodemlaag (30-60 cm) heeft een hoger gehalte en de grootste hoeveelheid stikstof (gemiddeld gezien) wordt gevonden in de diepste bodemlaag van 60-90 cm. Door de vele neerslag is de aanwezige reststikstof van het najaar 2015 uitgezakt en terug te vinden in de diepere bodemlagen en al dan niet voor een groot deel uitgespoeld.

Naast uitspoeling is er op veel percelen een tweede belangrijke factor die ervoor zorgde dat de bovenste bodemlaag meestal arm is aan stikstof, namelijk de opname door het gewas. Door het zachte najaar zijn heel wat wintertarwepercelen in gunstige en vroege omstandigheden gezaaid. Door de vroege zaai en zachte winter (niet zo koud) is het gewas sterk ontwikkeld. Zeker op de vroeg gezaaide percelen heeft de plant al meer stikstof opgenomen dan in andere jaren. Dit zorgt niet alleen voor kleinere voorraden, maar het is ook belangrijk om hier in de bemesting rekening mee te houden (in mindering brengen). Voor deze percelen is er immers al een groter stuk van de plantbehoefte aan stikstof ingevuld. We zien gemiddeld de grootste nitraatvoorraden na de teelt van aardappelen, 59 kg NO₃-N/ha. In 2015 bedroeg de reserve na aardappelen gemiddeld 76 kg NO₃-N/ha. Ook voor de andere teeltgroepen zien we gemiddeld lagere nitraatvoorraden in vergelijking met het voorjaar 2015. Voor percelen met voordeelt erwten en bonen komen we gemiddeld uit op

49 kg NO₃-N/ha. De percelen met maïs als voordeelt worden gekenmerkt door een nitraatvoorraad van gemiddeld 48 kg NO₃-N/ha, ten opzichte van 54 kg NO₃-N/ha in het voorjaar 2015. Traditioneel zijn het de percelen met voordeelt bieten die de laagste nitraatvoorraden geven, nu gemiddeld 43 kg NO₃-N. De teelt van bieten resulteert meestal ook in een laag nitraatresidu vóór de winter. Door de diepe beworteling en het lange groei-seizoen laten ze gemiddeld gezien zeer weinig stikstof achter in het bodemprofiel.

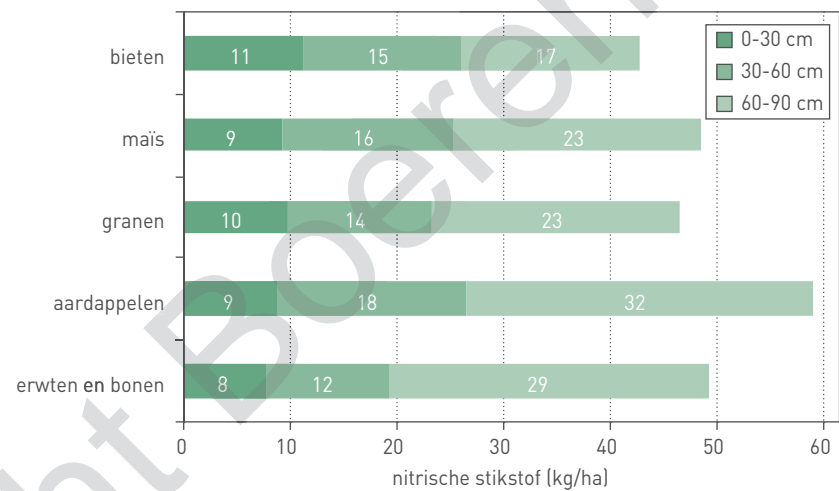
Hogere adviezen

Figuur 2 toont de verdeling van de adviezen die we deze winter gaven voor de totale stikstofbemesting voor wintertarwe. We merken duidelijk hogere

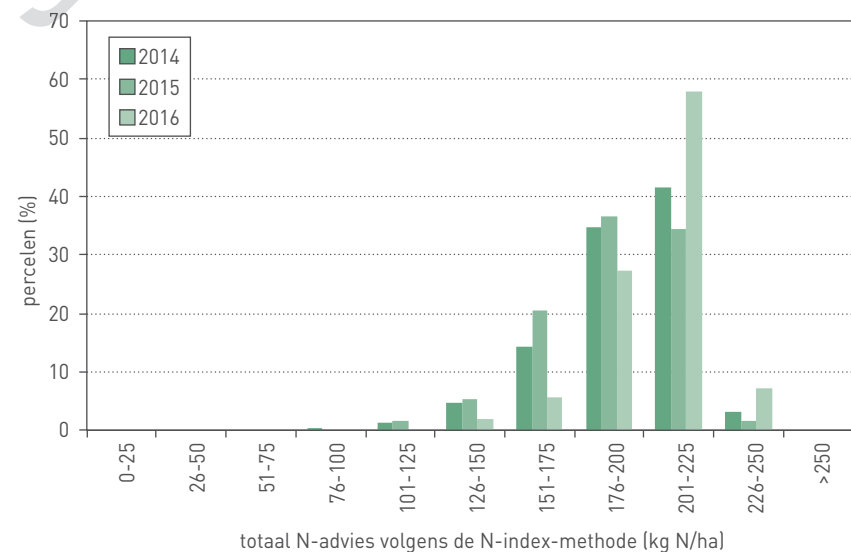
stikstofadviezen in vergelijking met 2015 en 2014. Het is duidelijk dat de lagere nitraatvoorraden aanleiding geven tot hogere bemestingsadviezen in de wintergranen. 58% van de adviezen bevindt zich tussen 201 en 225 kg N/ha. Dit was 34% in 2015 en 41% in 2014. Daarnaast zit nog 27% van de adviezen in de categorie van 176-200 kg N/ha. Van de tot nu toe ontdekte percelen kreeg slechts een kleine groep (8%) een stikstofbemestingsadvies lager dan 176 kg N/ha. Dit is merkbaar minder dan de voorgaande jaren.

Fractionering

Het is belangrijk om te bekijken hoe het totale stikstofbemestingsadvies best verdeeld wordt over de verschillende fracties. We blijven daarbij voorstander van het verdelen van de bemesting over 3

Figuur 1 Gemiddelde reserve aan nitraatstikstof op Belgische wintertarwepercelen in functie van de voordeelt, voorlopige statistieken tot 19 februari. - Bron: Bodemkundige Dienst van België

Figuur 2 Procentuele verdeling van de totale stikstofbemestingsadviezen (kg N/ha) van de Belgische wintertarwepercelen volgens de N-index, voorlopige statistieken tot 19 februari. - Bron: Bodemkundige Dienst van België

fracties, zeker nu de adviezen gemiddeld op een hoger niveau liggen. Dit laat een iets hogere totale opname door het graangewas toe in vergelijking met 2 fracties. Een bemesting in 2 fracties kan toch aangewezen zijn op percelen die door hun voorgeschiedenis meer stikstof leveren of die gekenmerkt worden door

hogere voorraden en dus een lager stikstofbestedingsadvies krijgen. Voor de percelen met een bemestingsadvies in 3 fracties geeft figuur 3 een overzicht van de deze winter geadviseerde eerste fractie. 38% van de percelen kreeg een advies tussen 81 en 85 kg N/ha. Dat is duidelijk hoger dan in 2015 en

zit meer op het niveau van 2014. De groep van percelen met een zeer lage eerste gift is duidelijk lager dit voorjaar in vergelijking met de 2 voorgaande jaren. Slechts 1% van de adviezen ligt lager dan 50 kg N/ha.

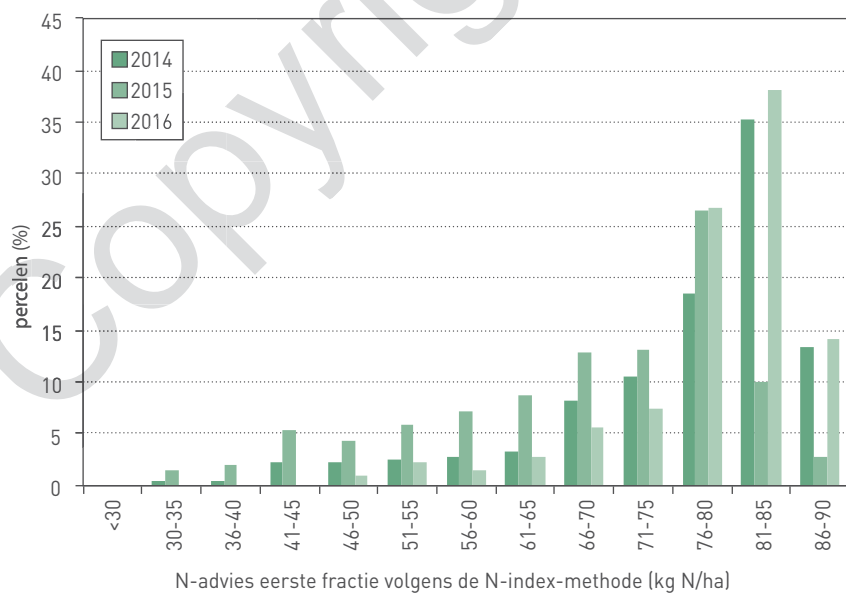
In de voorgaande statistieken werd een overzicht getoond van de gemiddelde adviezen en nitraatvoorraden. Bij de formulering van een stikstofbestedingsadvies op basis van de N-index houdt de BDB niet alleen rekening met de nitraatvoorraad aan het begin van het groeiseizoen. Op basis van de N-index wordt weergegeven hoeveel stikstof het perceel gedurende het hele groeiseizoen ter beschikking kan stellen voor de teelt. Hiervoor is niet alleen de nitraatvoorraad belangrijk, maar ook de voorgeschiedenis van het perceel om zo de mineralisatie gedurende het groeiseizoen zo goed mogelijk te berekenen.

Besluit

Door de gemiddeld lagere nitraatvoorraden in vergelijking met de voorgaande jaren, hebben veel percelen een uitzonderlijk lage reserve in de toplaag (0-30 cm). De geformuleerde adviezen zitten op basis van de voorlopige statistieken duidelijk op een hoger niveau in vergelijking met 2015. De hogere adviezen geven ook aanleiding tot een eerste fractie die gemiddeld hoger uitvalt in vergelijking met het voorgaande jaar. Belangrijk aandachtspunt is dat er zowel bij de voorraden als bij de bemestingsadviezen steeds een grote spreiding wordt waargenomen. Hiermee moet je rekening houden bij de bemesting op het individueel perceel. Een gemiddeld advies doet geen uitspraak over een specifiek perceel met zijn eigen voorgeschiedenis. Let zeker op bij vroeg gezaaide percelen wintertarwe en wintergerst met een reeds sterk ontwikkeld gewas. Het gewas heeft daar al meer stikstof opgenomen dan op een later gezaaid perceel. Overdrijf niet met de eerste fractie op deze percelen of vergewis je van de toestand op basis van een N-index-staalname. ■

Momenteel zijn er overal in Vlaanderen velden te bespeuren met natte plekken. Soms kon het graven van een afvoergeul enig soelaas brengen.

Figuur 3 Procentuele verdeling van de eerste N-fractie (kg N/ha) voor tarwepercelen volgens de N-index, voorlopige statistieken tot 19 februari. - Bron: Bodemkundige Dienst van België